

Verslag Online Professionaliseringsmiddag geregistreerde Secretarissen – 15 november 2023; 13 – 15u30

Actualiteiten

Er zijn geen actualiteiten

Aanpassing beoordelingskader 2018 (zie bijlage)

Het NVAO-beoordelingskader 2018 ondergaat een herziening. Hier hebben we in april jl. tijdens de vorige professionaliseringsmiddag al tijd aan besteed. Toen was de verwachting dat de wijziging per 1 januari 2023 effectief zou zijn. We weten nu dat invoering zeker een half jaar later plaatsvindt. Daarom is er op dit moment niet zoveel te melden. Bij de agenda voor dit overleg is een bijlage gevoegd met de actuele stand van zaken. Tijdens het overleg zijn er nauwelijks vragen over dit onderwerp. Eén vraag betreft een overgangsregeling. Ja, die komt er. Het algemene principe bij kaderwijzigingen is dat opleidingen het kader, waarmee ze de voorbereiding van het proces starten, het hele traject blijven gebruiken.

Aanpassing formulieren onafhankelijkheidseisen

De NVAO heeft in de afgelopen maanden de formulieren van de onafhankelijkheidseisen aangepast. De eisen zelf zijn niet aangescherpt/ strenger gemaakt. Wel zijn er een aantal vragen toegevoegd ter bewustwording en nader onderzoek met betrekking tot onafhankelijkheid van panelleden. Ook is er een uitbreiding van de werkwijze met een formulier dat de instelling tekent. Aanleiding vormden de berichten over schending van de onafhankelijkheidseisen in de accreditatiebeoordeling van twee Fontys-opleidingen. Zowel het panellid in kwestie, Fontys als instelling als de NVAO hebben niet gezien dat het betreffende panellid niet onafhankelijk was. Hij gaf advies over de implementatie van een onderwijsconcept dat opleidingen in de volle breedte van de instelling gebruiken. Zo ook de twee opleidingen waarbij hij als panellid bij betrokken was.

Op bijgaande [pagina](#) van de NVAO-website vind je alle informatie over de nieuwe formuleringen en de wijze van invoering.

Juiste interpretatie van onafhankelijkheidseisen vraagt om voortdurend onderling gesprek tussen betrokkenen. Elke casus staat op zichzelf en verdient een eigen antwoord. Vandaar dat een aantal casussen onderwerp van gesprek zijn in de break-outrooms; het gesprek in kleine groepen.

NVAO-ervaringen met behandeling van accreditatiebeoordelingsrapporten bestaande opleidingen (ABO)

Voor deze beoordelingsrapporten gelden jaarlijks de indieningsmomenten 1 mei en 1 november. Sinds enige tijd pakt de NVAO de behandeling van de rapporten met een groep van medewerkers in één keer op om alle besluiten binnen drie maanden te kunnen versturen. Deze aanpak versterkt een consistente behandeling; de medewerkers stemmen wekelijks onderling af over hun ervaringen met als bijkomend voordeel dat er snel een duidelijke evaluatieopbrengst beschikbaar is. Zo ook naar aanleiding van de november-ronde 2022 en (gedeeltelijk al) de mei-ronde 2023. De NVAO heeft de evaluatieopbrengst (opgenomen als bijlage 3 bij de agenda) op 8 juni 2023 teruggekoppeld aan de evaluatiebureaus en doet dat nu ook aan alle (zelfstandig opererende) secretarissen. De evaluatieopbrengst is het tweede onderwerp van gesprek in de break-outrooms; het gesprek in kleine groepen. Enkele evaluatiebevindingen komen plenair alvast aan de orde:

1. De opvolging door de opleiding van de aanbevelingen van het vorige beoordelingspanel (zes jaar geleden), en de bespreking door het nieuwe panel van die opvolging, is een belangrijk onderdeel van de werking van het accreditatiestelsel. Het trefwoord hierbij is eigenaarschap. Eerst opleiding en vervolgens panel ervoor dat er in het nieuwe beoordelingsrapport een paragraaf gewijd is aan de opvolging. Dit gaat vaak goed, maar zeker niet altijd. De NVAO heeft in het verleden meermaals gewezen op deze verplichte paragraaf in het beoordelingsrapport, maar kiest in 2024 een andere aanpak. Als de opvolging ontbreekt in het beoordelingsrapport keurt de NVAO niet (meteen) goed. Via een aanvullende vraag moeten opleiding en panel alsnog voorzien in de opvolging. Voorkom deze rompslomp en doe het in één keer goed!!
2. De NVAO mist nogal eens een beschrijving van de panelwerkwijze bij de selectie van eindwerken. Tijdens de onlinebijeenkomst is afgesproken dat de NVAO een voorbeeld van een navolgbare werkwijze zou opnemen. Bij deze een voorbeeld (het is dus niet de enige juiste manier):

'de opleiding bestaat uit een voltijdse, deeltijdse en duale variant van verschillende groottes. De voltijdse variant heeft twee afstudeerrichtingen en is er in deze variant, naast het reguliere traject, sprake van een maatwerktraject voor een groep studenten op basis van validering. Het panel heeft naar grootte van de varianten, de twee afstudeerrichtingen en het maatwerktraject 15 studenten geselecteerd waarbij tevens sprake is van een goede cijferverdeling ('zessen tot en met negens'). Het eindwerk van elke student is door één (of twee?) panelleden beoordeeld. Bij twijfel (of ontbrekende overstemming tussen twee beoordelaars) is een

tweede/derde beoordelaar ingeschakeld. Het student-lid heeft niet (of juist wel?) deelgenomen aan de beoordeling. Vervolgens heeft het panel een oordeel per eindwerk vastgesteld. Het panel is van oordeel dat alle 15 eindwerken aan het vereiste niveau voldoen. Sterke punten in de eindwerken vindt het panel..... Verbetering is mogelijk

3. Standaard toepassing van het vierogenprincipe bij de beoordeling van eindwerken is geen vanzelfsprekende praktijk. Zo blijkt tijdens het onlineoverleg. Het is tijdrovend en daardoor een (te) grote belasting voor het panel. De secretarissen die hun reactie geven laten weten dat één beoordelaar volstaat en dat alleen in geval twijfel een tweede beoordelaar betrokken is. De NVAO heeft niet op voorhand een opvatting op dit punt, maar vindt het ten eerste goed om te weten dat waarschijnlijk standaard toepassing van het vierogen principe weinig voorkomt.

Evaluatie Inspectie van het accreditatiestelsel

In 2023 heeft de inspectie opnieuw de vierjaarlijkse evaluatie van het stelsel uitgevoerd. Het eerste (van twee) rapporten werd enige maanden geleden openbaar. De inspectie concludeert dat het stelsel 'in de basis voldoet, al zijn er verdere verbeteringen gewenst'. Positief duidt de inspectie het principe van peerreview als methode om de inhoudelijke opleidingskwaliteit vast te stellen. En dat panelleden met complementaire deskundigheden in gezamenlijkheid tot een integraal oordeel/advies komen. De aanwezigheid van een onafhankelijke accreditatieorganisatie en open kaders zijn eveneens positieve elementen in het stelsel.

De verbeterpunten/aanbevelingen betreffen:

1. Maak het oordeel Voldoet ten dele mogelijk op standaard 1. De huidige dichotome mogelijkheid werkt anticiperend en defensief gedrag in de hand.
2. Houd de bestaande betalingsrelaties tussen betrokken partijen tegen het licht. Deze kunnen de vereiste onafhankelijkheid van panelleden c.q. evaluatiebureaus en secretarissen onder druk zetten.
3. Creëer de mogelijkheid van tijdelijke standaarden die maatschappelijke opgaven centraal stellen zoals sociale veiligheid of kwaliteit van stages/ leren in de praktijk.
4. Neem kwantitatieve gegevens en vakinformatie (weer) op in beoordelingsrapporten.
5. Neem in een evt. toekomstig stelsel op basis van opleidingsbeoordeling onder eigen regie van instellingen externe waarborgen op, zoals goedkeuring panelsamenstelling door de NVAO.

ITK 3.0

De NVAO is eerder dit jaar gestart met de voorbereiding en uitvoering van ITK 3.0 op basis van het huidige beoordelingskader 2018. Het accent in ITK 3.0 ligt op de borging van de opleidingskwaliteit door de instelling. In de twee vorige ITK-rondes lag het accent resp. op de PDCA-cyclus van de instelling en de inrichting van de interne governance. 35 instellingen hebben zich aangemeld. Voor de eerste zes, met locatiebezoeken in najaar 2024, zijn er voorlichtingsbijeenkomsten gehouden en is het eerste contact tussen de instelling en de NVAO ITK-proces coördinator gelegd om de voorbereiding te starten. De beoordelingen strekken zicht tot en met 2027. Trainingen van panelleden, secretarissen zijn in voorbereiding en voor en NVAO-proces coördinatoren inmiddels van start gegaan.

Voortgang ontwikkeling nieuw accreditatiestelsel

Op dit moment is er geen voortgang. De val van het kabinet en de verkiezingen volgende week, zorgen dat OCW andere prioriteiten heeft. Naar verwachting komt de huidige minister niet terug en zeker is dat de Kamercommissie onderwijs na de verkiezingen een geheel nieuwe samenstelling heeft. Kortom, veel onzekerheden. Niettemin heeft OCW toegezegd dat het gesprek met de stakeholders verdergaat en liefst nog in 2023 een vervolg vindt. In het voorjaar 2024 is er waarschijnlijk meer duidelijkheid over richting en timing van de doorontwikkeling van het accreditatiestelsel.

Vragen van de deelnemers

Is verantwoording van anderstaligheid ook vereist voor bestaande opleidingen? Het beoordelingskader 2018 zegt daarover het volgende (zie hieronder de grijze arcering). Het antwoord is 'ja'; ook bestaande opleidingen verantwoorden per zes jaar toegepaste anderstaligheid ten aanzien voertaal in en/of naam van de opleiding.

Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (student-centred). Indien het onderwijs in een andere taal dan het Nederlands wordt verzorgd, motiveert de opleiding deze keuze. Dit geldt ook als de opleiding een anderstalige opleidingsnaam hanteert. Docenten beschikken over

voldoende beheersing van de taal waarin zij doceren. Voorzieningen worden niet beoordeeld, tenzij deze specifiek voor de betreffende opleiding zijn getroffen.

Een impressie van de gesprekken in kleine groepen

Na de pauze spraken de deelnemers in acht kleine groepen in break-outrooms gesproken over verschillende onderwerpen. In het laatste half uur van de bijeenkomst wisselden zijn plenair hun gespreksbevindingen uit. Een samenvatting van deze bevindingen volgt hierna.

Onafhankelijkheid

Over onafhankelijkheid kwam het volgende naar voren in de vorm van vragen en antwoorden. Kan een panellid deelnemen als hij/zij een opleidingsvertegenwoordiger enkel kent van ontmoetingen tijdens een landelijk opleidingsoverleg? Het antwoord is in beginsel 'ja, deelname kan'. Het kan niet als panellid zich door deze situatie onvoldoende onafhankelijk voelt. Het is dan een persoonlijke beslissing van het panellid op basis van professionele integriteit om niet deel te nemen.

Hoe verschillen de onafhankelijkheidseisen voor een secretaris van de eisen voor een panellid? Voor het panellid geldt strikt 'in de afgelopen vijf jaren geen enkele formele en/of zakelijke band met de instelling'. Geen (betaalde) activiteiten verricht voor de instelling. Dat ligt anders voor de secretaris. Deze kan in een grotere instelling werk hebben verricht in faculteit A en vervolgens actief zijn als secretaris bij een opleidingsbeoordeling in faculteit B. Voorwaarde is hierbij het resultaat van het werk van de secretaris in faculteit A nooit onderwerp van beoordeling mag zijn in de opleidingsbeoordeling in faculteit B.

Het derde onafhankelijkheidscriterium roept vragen op. Hoe om te gaan met het criterium 'niet onafhankelijk in de ogen van derden'? Een terechte vraag. Het is nooit goed te voorspellen of derden twijfels hebben in deze. Daarom is van belang geen grote risico's te nemen en aan de veilige kant te blijven. De praktijk leert bovendien dat derden zelden heel genuanceerd of goed geïnformeerd oordelen, maar wel een podium (een medium) hebben. Als een kwestie eenmaal in de publiciteit belandt sta je flink op achterstand ook al heb je integer gehandeld. Beperk dus risico's.

Wat te doen als tijdens een locatiebezoek een onafhankelijkheidsissue opduikt? Dit hoopt geen enkele secretaris of panellid mee te maken, maar het is gebeurd. Het beste lijkt om het panelproces gewoon voort te zetten. Het betreffende panellid blijft meedoen, maar geef wel meteen openheid van de nieuwe informatie. Deel die ten eerste en direct met de opleiding. Na afloop is het een optie om melding te doen bij de NVAO, maar dit kan ook later via het beoordelingsrapport. Als het maar gebeurt. De NVAO zal met betrokkenen in gesprek gaan om vast te stellen of de kwestie de oordeelsvorming heeft beïnvloed waardoor mogelijk het paneladvies niet meer geloofwaardig is. Mocht dat zo zijn dan vindt er nieuw locatiebezoek plaats met een gewijzigd panel.

Aanvraag goedkeuring panelsamenstelling

De NVAO(-panelcarousel) is volgens een deelnemer niet altijd tijdig met haar besluit over een aanvraag panelsamenstelling. De NVAO is gehouden binnen één maand een besluit over een aanvraag te nemen. Daarop is de NVAO aanspreekbaar. Daar staat tegenover dat de NVAO de aanvraag tijdig en volledig moet ontvangen om (vanuit aanvragersperspectief) tijdig te kunnen besluiten. Dat betekent dat de opleiding hier ook een tijdigheidsopdracht heeft.

Beoordeling eindwerken

Selecteert een panel (al dan niet op verzoek van de opleiding) zoveel mogelijk de nieuwste eindwerken? Bijvoorbeeld alleen de eindwerken op basis van het nieuwe onderwijsconcept? Het antwoord is 'neen'. Accreditatiebeoordeling kijkt achteruit en vooruit. De regel is dat het panel selecteert uit een volledige lijst van afgestudeerden van de laatste, twee afgeronde studie jaren. Zo nodig gaat het panel verder terug in de tijd om tot het aantal van 15 afgestudeerden te komen. Van alle eindwerken moet de verwachting zijn dat studenten er terecht mee afgestudeerden. Oudere eindwerken kunnen in de selectie komen. Geen voorrang voor nieuwe eindwerken. Het voordeel van 'oud en nieuw' in de selectie is bovendien dat het panel de ontwikkeling in kwaliteit kan beoordelen.

Deelnemers geven aan dat door de keuze voor meerdere producten van studenten in de afstudeerfase de eindwerkbeoordeling complexer is voor het panel dan in het verleden. Ook gaat toegang tot een onlineomgeving, waar de eindwerken en bijbehorende beoordelingsformulieren zich bevinden, niet altijd eenvoudig. Beveiliging verhindert makkelijke toegang.

Opvolging aanbevelingen

Deelnemers herkennen dat opvolging aanbevelingen door de opleiding in het ZER geen automatisme is. Het is goed dat de NVAO hier steviger in gaat zitten.

Beschikbaarheid eindwerken

Eindwerken die het panel selecteert zijn beschikbaar. Dat is het uitgangspunt. Ook al beroept de opdrachtgever (het bedrijf of de maatschappelijke organisatie) zich op vertrouwelijkheid. Deelnemers vragen hoe verschillende wetgeving, die aan deze vertrouwelijkheid raakt, zich onderling verhoudt. Weegt AVG zwaarder dan het belang van goede opleidingsbeoordeling? De NVAO-juristen reageren hierop als volgt.

Vierogenprincipe

Uit de gesprekken komt naar voren dat toepassing van het vierogenprincipe bij de beoordeling van eindwerken alleen gebeurt in geval van twijfel. Standaard toepassing is te tijdrovend. De NVAO heeft hierover niet op voorhand een standpunt. Het is vooral goed te weten hoe de panels in de praktijk deze beoordeling uitvoeren.

Overwegingen bij het (eind)oordeel explicieter

Deelnemers herkennen dat echte overwegingen/reflecties, in tegenstelling tot bevindingen, van het panel niet volop in beoordelingsrapporten aan de orde komen. Toch zijn deze essentieel om stap naar het oordeel te begrijpen. Secretarissen weten als geen ander dat panelleden vaak niet scheutig zijn met expliciete reflecties en dat zij panelleden hiertoe moeten uitdagen. Voor de NVAO vormen panelreflecties een essentieel onderdeel van de standaardonderbouwing.

Ook werd besproken dat na het locatiebezoek geen nieuwe bevindingen meer in het beoordelingsrapport passen. Elke bevinding verdient immers (de kans van) toetsing in een gesprek tussen opleiding en panel.

Visitatiegroepen

De meerwaarde van de overlap tussen panels binnen een visitatiegroep zien deelnemers niet.

Opleidingsbeoordelingen staan behoorlijk op zichzelf en deelnemers ervaren niet dat minimale overlap tussen twee panels zorgt voor vergelijking van de twee betrokken opleidingsbeoordelingen.

Verbeterplan

Een opleiding die een positief advies onder voorwaarden ontvangt van het panel laat het verbeterplan goedkeuren door de opleidingscommissie (weer een uiting van het gewenste eigenaarschap). Beschikt de opleiding niet over deze commissie (is niet verplicht voor private rechtspersonen hoger onderwijs) dan keurt het panel het verbeterplan goed alvorens de opleiding het samen met het beoordelingsrapport stuurt aan de NVAO.

Programmatisch toetsen

Veel opleidingen in het hbo voeren (een vorm van) programmatisch toetsen in. Dit gaat niet zonder slag of stoot. Essentieel is dat een opleiding het volledige concept goed begrijpt en als onderdeel van de implementatie ten eerste draagvlak creëert binnen het docententeam voor de beoogde invoering. Uit de praktijk komen regelmatig signalen dat de implementatie niet goed loopt.

Proces of inhoud?

De vraag komt of accreditatiebeoordeling over proces, inhoud of alle twee gaat? Accreditatiebeoordeling gaat ten eerste over de beoordeling van de gerealiseerde, inhoudelijke kwaliteit. Dit geldt zeker voor de beperkte opleidingsbeoordeling (BOB). In de uitgebreide opleidingsbeoordeling (UOB) zitten wel enkele standaarden die focussen op proceskwaliteit. Denk bijv. aan de standaarden 7, 8 en 9. De standaard Toetsing behelst ook proceskwaliteit, maar die zit zowel in de BOB als de UOB. De ITK 'vangt' de beoordeling proceskwaliteit af die niet in de BOB zit.

Uit bovenstaande blijkt dat accreditatiebeoordeling uiteindelijk beide is (beoordeling van inhoud en proces), maar met ten eerste een focus op gerealiseerde, inhoudelijke kwaliteit.